

BREZNO CINKOV KRIŽ – NAJGLOBLJE NA OSREDNJEM DOLENJSKEM

Tomaž Bukovec, JK Vinko Paderšič-Batreja Novo mesto

V osrednji Dolenjski ni veliko globokih brezen. Globljih od 100 m je le 5 brezen: Šolnovo brezno (150 m, do nedavnega najgloblje) in Zvrnilca (109 m) v Suhi krajini ter Ahnenloch (118 m), Cinkov križ (117 m po starih meritvah) in Pihalnik (105 m) na Kočevskem Rogu. Vendar pa je »globinski potencial«, predvsem na Kočevskem Rogu, mnogo večji.

Kočevski Rog je izrazita kraška planota in v celoti pripada dinarskemu krasu. Pripadnost je najbolj opazna po usmerjenosti slemen od SZ proti JV kot tudi v geološki zgradbi – vsi glavni prelomi potekajo v dinarski smeri. V tej smeri potekajo tudi obsežnejše suhe doline, ki pa komaj zaslužijo to ime, ker so to le proge nižjega sveta v obširnejšem kraškem ravniku. Geološka zgradba in tektonske strukture so pogojevale nastajanje številnih jam.

Vhodna vertikala (Foto: A. Hudoklin)

Potek raziskav

Od leta 1982 naprej člani JK Novo mesto sistematično raziskujemo območje Kočevskega Roga. Na številnih ekskurzijah smo raziskali prek 100 jam, večinoma brezen. Vendar se globlje od 70 m nismo uspeli prebiti. Po večini ozka brezna, nastala ob razpokah, so se po nekaj 10 metrih končala z neprehodnimi ožinami in špranjami, ali pa so bila na dnu zasuta s kamenjem ali blatom. Možnost za prodor v večje globine smo našli v že znanem breznu na Cinkovem križu.

V letu 1974 so člani JS PDŽ Ljubljana registrirali in raziskali to brezno ter izmerili globino 117 m, nakazali pa so možnost nadaljevanja. Sledilo je 11-letno zatišje. Avgusta 1985 smo se v sklopu intenzivnega jamarskega tečaja spustili na dno vhodnega brezna.

Nadaljevanje, katerega omenjajo člani JS PDŽ, je bilo zasuto. Toda na drugi strani dna brezna smo tik pod steno našli manjšo razpoko. Z rokami in kladivom smo jo toliko razširili, da smo se lahko splazili nekaj metrov naprej. Zaradi pomanjkanja opreme smo se tedaj odločili odkopavanje nadaljevati kasneje.

Decembra istega leta smo se zopet podali v Cinkov križ. Razširili smo ožino, se prebili 12 m nižje in zopet naleteli na ožino. Globino za njo smo po metanju kamenja ocenili na 60 m.

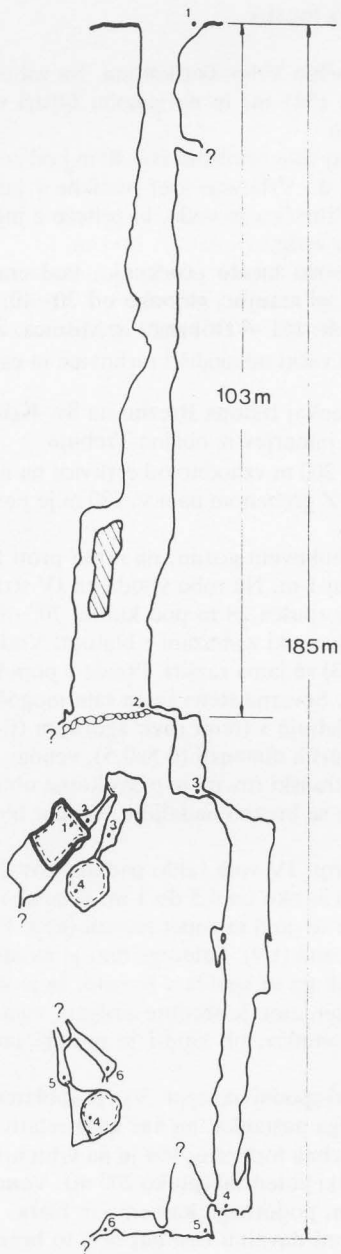
Nekaj dni pozneje, v začetku januarja, nam je uspelo razširiti tudi drugo ožino ter se spustiti na dno 62 m globokega brezna. Po še 5 metrov globoki stopnji se jama v horizontalnem rovu zaključila.

Maja 1986 smo jamo izmerili. Ugotovili smo, da je dno vhodnega brezna v globini 103 m in ne 117 m, kot je bilo prvotno izmerjeno. Izračuni so pokazali, da je brezno globoko 185 m in je tako najgloblje brezno osrednje Dolenjske.

Opis

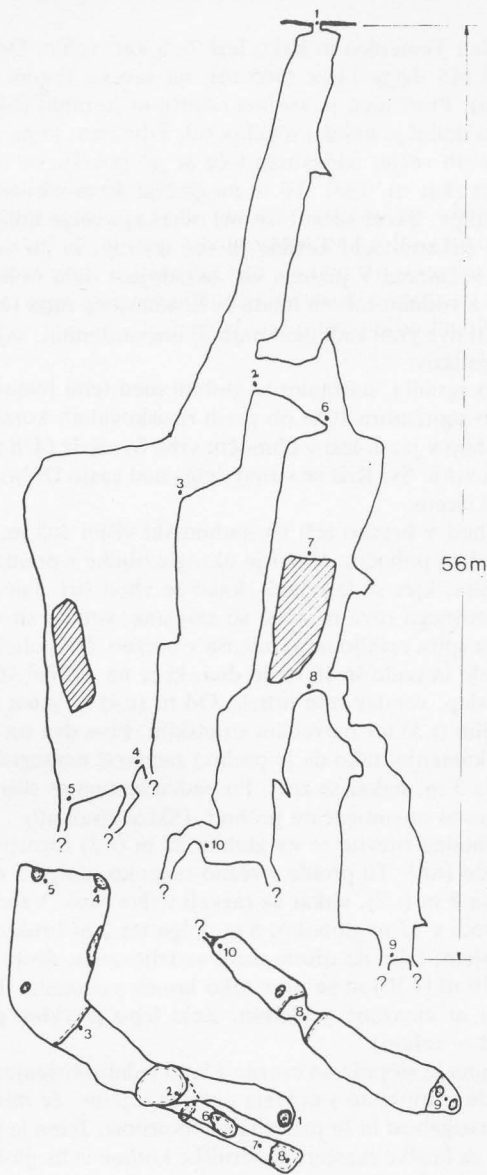
Izhodiščna točka do brezna je križišče, ki ga gozdarji imenujejo Cinkov križ, na cesti Podstenice – Rog na n.v. 645 m. Po gozdni poti gremo 150 m proti vzhodu. Vhod v brezno je na desni strani, 15 m od poti, na JV robu večje vrtače. Je skoraj pravokotne oblike 8 x 5 m. Vhodna vertikala je globoka 103 m in nima večjih prehodov. Omembe vredno je le okno na globini 70 m, ki vodi v krajši obhodni rov. Takoj na vrhu je sigast slap, ki pa že prepereva. Dno vstopnega brezna rahlo pada proti JZ in je prekrito z gruščem in razpadajočimi hlodi. Z dna se vidi odsev dnevne svetlobe. Na SV strani dna (t.2) se odpira 1. ožina, premera 0,5 m in dolžine 3 m. Na njenem koncu se odpre manjša brezna, globoko 12 m. To je tudi najbolj zasigan del jame, s še nastajajočo sigo. Na JZ strani dna se odpira druga ožina (t. 3), ožja in krajša. Za ožino se odpira Drugo brezno, ki je globoko 62 m in je vodnjakaste oblike. V sredini brezna je manjša blatna polica in več obhodnih rogov. Dno Drugega brezna je trikotne oblike, blatno, z večjo lužo na vzhodni strani (t. 4). Na južni strani sta dva manjša požiralnika. Višina vode je bila pri obeh ogledih enaka. V luži smo našli tudi dva dokaj neobičajna prebivalca jam – mlado žabo in živo nit.

V severni steni je 1 m nad dnom okno, ki vodi prek korodiranih sten še 5 m niže na dno jame (t.5). Tu sta dva približno vzporedna rova. V prvem se strop dviga 10–15 m (nepreplezan kamin), v drugem pa je strop visok 1–2 m. Prehod med obema rovoma je možen skozi nizek vezni rov, visok 0,5 m. V obeh rovih je nekaj manjših požiralnikov, glavni sifon pa je zatrpan s suhim blatom (t.6).

0 10 20m

Cinkov križ
3631

0 5 10m

Brezno na Sv Križu

Risala: T. Bukovec

B. Ladišić

JK Novo mesto